TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Cần Thơ đẩy mạnh phát triển bền vững ngành sầu riêng

06:10 22/08/2025

Hội thảo "Giải pháp phát triển ngành hàng sầu riêng đạt chất lượng xuất khẩu" vừa diễn ra tại TP. Cần Thơ, nhấn mạnh chuyển đổi ngành sầu riêng Việt Nam từ tăng trưởng số lượng sang bền vững, tập trung chất lượng và tiêu chuẩn quốc tế. Sự kiện do Hội Nông dân TP. Cần Thơ phối hợp Trường Nông nghiệp (ĐH Cần Thơ) và Công ty CP Phân bón Dầu khí Cà Mau tổ chức, quy tụ lãnh đạo địa phương, nhà khoa học, doanh nghiệp cùng hơn 300 đại biểu từ hợp tác xã và nông dân.

Sự kiện này không chỉ khẳng định vị thế của sầu riêng như một trụ cột kinh tế tại Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL), mà còn nhấn mạnh nhu cầu cấp thiết về các chiến lược nâng cao giá trị gia tăng, đặc biệt trong bối cảnh xuất khẩu đạt kim ngạch kỷ lục nhưng đối mặt với rủi ro suy giảm do biến động thị trường và yêu cầu nghiêm ngặt từ đối tác nhập khẩu.

Quang cảnh Hội thảo (Ảnh: VGP/LS)

Vị thế kinh tế của sầu riêng tại ĐBSCL và Cần Thơ: Từ tăng trưởng diện tích đến đóng góp kim ngạch quốc gia

Sầu riêng đã khẳng định vai trò là cây ăn trái chủ lực tại ĐBSCL, mang lại thu nhập ổn định cho hàng ngàn hộ nông dân nhờ giá trị kinh tế cao và nhu cầu thị trường lớn. Theo số liệu từ Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (nay là Bộ Nông nghiệp và Môi trường), diện tích trồng sầu riêng toàn quốc đạt gần 180.000 ha vào năm 2025, với sản lượng ước tính khoảng 1,5 triệu tấn, chủ yếu tập trung tại ĐBSCL (khoảng 168.000 ha vào cuối năm 2024, và tiếp tục mở rộng).

Tại TP. Cần Thơ, diện tích trồng sầu riêng đạt gần 13.000 ha, xếp thứ ba sau mít và chuối, với hơn 86% là giống Ri6 – một giống địa phương phổ biến nhờ năng suất cao nhưng cần quản lý chặt chẽ để tránh tồn dư hóa chất. Lợi nhuận trung bình từ cây sầu riêng tại đây dao động từ 200-250 triệu đồng/ha/năm, góp phần quan trọng vào GDP nông nghiệp địa phương và hỗ trợ sinh kế cho khoảng 8.221 hộ nông dân tham gia các vùng trồng được cấp mã số.

Về xuất khẩu, sầu riêng đã trở thành "điểm sáng" của ngành nông nghiệp Việt Nam kể từ khi thị trường Trung Quốc mở cửa chính ngạch vào năm 2022 thông qua Nghị định thư về kiểm dịch thực vật. Kim ngạch xuất khẩu sầu riêng năm 2024 đạt khoảng 3,2-3,4 tỷ USD, chiếm gần 50% tổng kim ngạch xuất khẩu rau quả (hơn 7,15 tỷ USD), và là mặt hàng dẫn đầu trong nhóm nông sản.

Tuy nhiên, trong 8 tháng đầu năm 2025, xuất khẩu rau quả đạt 4,6 tỷ USD, với sầu riêng phục hồi dần sau giai đoạn giảm đầu năm do yếu tố mùa vụ và cạnh tranh từ các nước như Thái Lan. Tại Cần Thơ, sản lượng chủ yếu được tiêu thụ qua hệ thống thương lái địa phương với phương thức thu mua tại vườn, nhưng đã hình thành 85 hợp tác xã, tổ hợp tác và nhóm nông dân quản lý 1.900 ha, cùng 10 công ty liên kết tiêu thụ cho xuất khẩu sang Trung Quốc với diện tích gần 840 ha. Ngoài ra, một phần sản phẩm được phân phối qua kênh bán lẻ đô thị hoặc du lịch sinh thái vườn, góp phần đa dạng hóa thị trường nội địa và giảm rủi ro phụ thuộc xuất khẩu.

Thách thức kinh tế và kỹ thuật: Từ yêu cầu thị trường đến rủi ro môi trường

Mặc dù tăng trưởng ấn tượng, ngành hàng sầu riêng tại Cần Thơ và ĐBSCL đang đối mặt với nhiều thách thức kinh tế - kỹ thuật, đòi hỏi sự can thiệp chiến lược để duy trì lợi thế cạnh tranh. Đầu tiên, thị trường Trung Quốc – chiếm hơn 90% kim ngạch xuất khẩu sầu riêng Việt Nam – ngày càng siết chặt yêu cầu về chất lượng, kiểm dịch thực vật và an toàn vệ sinh thực phẩm (ATVSTP). Theo Nghị định thư ký kết năm 2022 giữa Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam và Tổng cục Hải quan Trung Quốc (GACC), sầu riêng xuất khẩu phải tuân thủ các tiêu chuẩn nghiêm ngặt về kiểm dịch, bao gồm kiểm tra tồn dư thuốc

bảo vệ thực vật (BVTV), kim loại nặng và truy xuất nguồn gốc. Đến nay, Việt Nam đã ghi nhận các trường hợp cảnh báo từ Trung Quốc về lô hàng sầu riêng và mít không đạt chuẩn, dẫn đến rủi ro đình chỉ xuất khẩu tạm thời.

Cần Thơ có 25 mã số cơ sở đóng gói, cần mở rộng để đạt mục tiêu toàn quốc 2.000 mã vào cuối năm 2025. (Ảnh: internet)

Một vấn đề nổi bật là tồn lưu Cadimi (Cd) – kim loại nặng tích tụ trong đất, nước tưới và phân bón, có thể hấp thụ vào quả sầu riêng, vượt ngưỡng cho phép (0,05 mg/kg theo tiêu chuẩn quốc tế). Tại ĐBSCL, tình trạng này phổ biến do sử dụng phân bón hóa học lâu năm và ô nhiễm nguồn nước sông ngòi. Điều này không chỉ ảnh hưởng đến chất lượng xuất khẩu mà còn gây thiệt hại kinh tế, với ước tính hàng trăm triệu USD mất mát nếu lô hàng bị trả về. Ngoài ra, phát triển tự phát dẫn đến dư thừa cung ở một số mùa vụ, giá giảm mạnh (từ 100.000 đồng/kg xuống dưới 50.000 đồng/kg ở một số thời điểm năm 2025), và thiếu liên kết chuỗi cung ứng khiến nông dân chịu rủi ro cao.

Toàn quốc, chỉ khoảng 25% diện tích sầu riêng được cấp mã số vùng trồng (khoảng 1.469 mã vùng trồng và 188 mã cơ sở đóng gói tính đến giữa năm 2025), trong khi Cần Thơ có 579 mã số với 9.384 ha, và thêm 79 mã mới trong 7 tháng đầu năm.

Giải pháp chiến lược: Từ quản lý sản xuất đến tăng cường liên kết thị trường

Hội thảo đã đưa ra các giải pháp chuyên sâu, tập trung vào việc tái cấu trúc ngành hàng theo hướng bền vững, phù hợp với các khuyến nghị từ Thủ tướng Chính phủ và Bộ Nông nghiệp và Môi trường. Cụ thể:

Tổ chức sản xuất định hướng và giảm tự phát: Ưu tiên phát triển tại các vùng có điều kiện khí hậu, đất đai và tưới tiêu phù hợp, tránh mở rộng ồ ạt. Theo chỉ đạo của Thủ tướng, cần tháo gỡ "điểm nghẽn" hạ tầng tại ĐBSCL để hỗ trợ sản xuất quy mô lớn. Các chuyên gia từ Đại học Cần Thơ khuyến nghị áp dụng quy trình canh tác hữu cơ, sử dụng phân bón sinh học để giảm tồn lưu Cadimi, như kiểm soát pH đất (duy trì 6-7) và sử dụng vôi cải tạo.

Quản lý và giám sát mã số vùng trồng: Tăng cường thanh tra định kỳ, xử lý nghiêm vi phạm gian lận mã số (tạm dừng hoặc thu hồi). Đến nay, Cần Thơ có 25 mã số cơ sở đóng gói, cần mở rộng để đạt mục tiêu toàn quốc 2.000 mã vào cuối năm 2025. Đồng thời, theo dõi mùa vụ và sản lượng để dự báo cung cầu, tránh dư thừa như tình trạng giảm 53% xuất khẩu trong 4 tháng đầu 2025.

Hỗ trợ liên kết chuỗi giá trị và xúc tiến thương mại: Khuyến khích hình thành chuỗi liên kết giữa hợp tác xã, doanh nghiệp và nông dân, tập trung vào truy xuất nguồn gốc (sử dụng công nghệ blockchain). Các hiệp hội cần vai trò lớn hơn trong kết nối thị trường, quảng bá thương hiệu (như nhãn hiệu sầu riêng địa

phương đã được cấp). Ngoài Trung Quốc, đa dạng hóa thị trường sang Mỹ (tăng 67% mua rau quả Việt Nam năm 2025) và châu Âu, đồng thời thúc đẩy xuất khẩu sầu riêng đông lạnh (tăng 3 lần trong 6 tháng đầu 2025).

Áp dụng khoa học công nghệ và đào tạo: Các nhà khoa học tại hội thảo cung cấp thông tin về nguyên nhân tồn lưu Cadimi và giải pháp sử dụng thuốc BVTV an toàn, đồng thời khuyến cáo xây dựng tiêu chuẩn quốc gia cho sầu riêng để đáp ứng ATVSTP. Đầu tư đào tạo nông dân về VietGAP và GlobalGAP sẽ giúp nâng cao năng suất và giảm rủi ro.

Hội thảo không chỉ giải quyết khó khăn trước mắt mà còn góp phần xây dựng chiến lược lâu dài cho ngành hàng sầu riêng, hướng tới mục tiêu xuất khẩu 4-5 tỷ USD/năm vào năm 2030. Với vai trò là động lực kinh tế ĐBSCL, việc thực thi các giải pháp này sẽ đảm bảo tăng trưởng bền vững, bảo vệ lợi ích nông dân và nâng cao vị thế Việt Nam trên bản đồ nông sản toàn cầu.

L.T *(t/h)*